

ผลการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง
ตามแนวคิดอภิปัญญาการเรียนรู้แบบร่วมมือทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

**Effects of Learning Management Enhancing Consciousness and Self-
Regulation According to Metacognition Concept and Social
Learning Theory of Prathomsuksa 6 Students**

วราภา เทศประสิทธิ์,

นิราศ จันทรจิตร และ พิชิตรา ธงพานิช

มหาวิทยาลัยนครพนม

Vorrapapha Tesprasit,

Nirat Jantharajit and Phichitra Thongpanit

Nakhon Phanom University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: tesprasitv@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) เปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบและกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ วิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยกึ่งเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/2 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี) ปีการศึกษา 2565 จำนวน 37 คน และ 36 คน ตามลำดับ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดจิตสำนึก 3) แบบวัดความสามารถกำกับตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่า t - test แบบ Dependent Samples และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียว (One-way MANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

* วันที่รับบทความ : 3 มกราคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 1 กุมภาพันธ์ 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 4 กุมภาพันธ์ 2566

Received: January 3, 2023; Revised: February 1, 2023; Accepted: February 4, 2023

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; จิตสำนึก; ความสามารถกำกับตนเอง

Abstracts

This research aimed 1) to compare students' consciousness and self-regulation before and after studying in accordance with the learning management model, 2) to compare consciousness and self-regulation of students between the group receiving the learning management model and the group receiving the regular learning management. This research is a quasi-experimental research. Participants are 37 students of Prathomsuksa 6/1 and 36 students of Prathomsuksa 6/2 of Tessaban 4 School (Rattanakosin 200 Years), the 2022 academic year, selected by cluster random sampling method. A classroom is used as a sampling unit. The research instruments were 1) learning management plan, 2) consciousness test, and 3) self-regulation test. The statistics used in the research were mean, standard deviation, t-test Dependent Samples and One-way MANOVA analysis.

The study results revealed as follows:

1. After studying students receiving the learning management model had higher consciousness and self-regulation than before studying with the statistical significance level of .05.
2. Students in the group receiving the learning management model had higher consciousness and self-regulation after studying than students in the group receiving the regular learning management with the statistical significance level of .05.

Keywords: Learning management; Consciousness; Self-regulation

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดเป้าหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ประกอบด้วย (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย และ (8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาผ่านการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนา นักเรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะในตัวนักเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2560 : 3) สอดคล้องกับค่านิยมหลักของคนไทย เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ที่เชื่อมโยงกับคุณลักษณะด้านจิตสำนึกความมีระเบียบวินัย เคารพ มีสติ รู้ตัว รู้คิด คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งการมีจิตสำนึกนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ในสภาพแวดล้อมระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม จิตสำนึกทางสังคม ปรากฏภายใต้ปัจจัยแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางสัมพันธภาพของบุคคล ภาวะทางสังคมที่มีผลต่อจิตสำนึกด้านต่าง ๆ ของบุคคลที่เกิดจากการกล่อมเกลา และสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้แต่ละสถานการณ์ ส่งผลให้เกิดจิตสำนึกที่หลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมจะเริ่มจากสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว ครู สื่อมวลชน ตลอดจนองค์กรทางวัฒนธรรม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำกับจิตสำนึกของบุคคล ได้แก่ การได้สัมผัสบริบทแวดล้อมใน

สถานศึกษา ที่มีพลังต่อการเกิดจิตสำนึก บทพื้นฐานการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนแต่ละบุคคลในการพิจารณา ตัดสิน ความดีงาม และพฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติด้านจิตใจ เพื่อพัฒนาจิตสำนึกที่มีคุณค่าให้บรรลุผล (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร. 2543 : 13)

อีกทั้งการกำกับตนเองเป็นความสามารถหรือสมรรถภาพของผู้เรียนในการเรียนรู้และการปฏิบัติหรือ แสดงออกในบริบทที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับเปลี่ยนตัวเองให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นหรือเป้าหมาย ด้วย ความพยายามมุ่งมั่นตั้งใจในการกระทำหรือปฏิบัติในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งมิติด้านการเรียนรู้และการ ปฏิบัติกิจกรรมที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีคุณค่า ควบคู่กับการประเมินตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับ พฤติกรรมการปฏิบัติ และสร้างความรู้ตามลำดับความซับซ้อนที่มุ่งหวังบนพื้นฐานความสามารถให้บรรลุ เป้าหมายของผู้เรียน พร้อมการจูงใจภายในที่เอื้อให้เกิดการยึดเหนี่ยวในความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติกับสิ่งที่ ต้องการบรรลุด้วยความอดทน ประกอบการวางแผน การดำเนินการปฏิบัติ การควบคุมกำกับติดตาม และการ ประเมินผลที่มีคุณภาพ ควบคู่การสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานแรงจูงใจภายในให้ ปรากฏผลเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน พร้อมเสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ด้านบวกกับผู้อื่น และการมีพลังของ ผู้เรียนที่กระตุ้นให้เกิดผลประโยชน์การดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าความหมายในบริบทของสังคม ประกอบกับ Zimmerman (1990 : 3-17) ได้อธิบายว่าการกำกับตนเองในการเรียนเป็นเหตุการณ์ที่ผู้เรียนกำหนด เป้าหมายหรือสิ่งที่ต้องการ แล้วดำเนินการวางแผนเพื่อปฏิบัติควบคู่พร้อมกับการกำกับตนเองให้ได้มาซึ่ง ความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้และปฏิบัติให้บรรลุผลด้วยตนเอง มากกว่าการขอความช่วยเหลือจาก ผู้อื่น โดยผ่านกระบวนการเมตาคognition ด้านแรงจูงใจ ในการแสดงออกด้านพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จำนวน 4 คน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 โรง การสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนละ 3 คน รวม 12 คน และประกอบการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน จำนวน 2 ห้อง ในโรงเรียนเทศบาล 2 (ถนนบำรุง เมือง) และโรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ 200 ปี) ในบริบทการร่วมมือ การมีสัมพันธภาพและ ความ เสียสละ ความรับผิดชอบและจิตสำนึก ในการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของนักเรียนพบว่า ผู้สอนได้ให้ ความสำคัญการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนในวิชาสังคมศึกษา ตามกรอบมาตรฐานตัวชี้วัดและเนื้อหาในบทเรียน ที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ด้านความคิดรวบยอดของเนื้อหาและการคิดขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มากกว่าการมุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะด้านการใฝ่เรียนรู้ ความสามารถกำกับตนเอง และทักษะชีวิตทางสังคมของผู้เรียน ประกอบกับได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนเห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ มีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมใบงานและแบบฝึกหัดหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนด แต่ยังคงขาดแรงจูงใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกัน เพื่อทำกิจกรรมในชั้นเรียนและแสดงออกถึง ความมีน้ำใจกับเพื่อนให้บรรลุผลเท่าที่ควร รวมทั้งผู้เรียนยังขาดการกระตุ้นเสริมแรงในการนำพาตัวเอง ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายและงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนด้วยความท้าทาย ความสนใจ และการเสริมสร้าง

การเรียนรู้ของตัวเองเพิ่มเติมนอกเหนือจากสิ่งที่ครูมอบหมายให้ปฏิบัติและแก้ปัญหาในชั้นเรียน ซึ่งอาจส่งผลต่อการค้นหาความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพที่มีอยู่ให้บรรลุผลและมีคุณค่าสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ในบริบทที่เหมาะสม และเห็นว่าผู้เรียนดำเนินการทบทวนและปรับปรุงผลการปฏิบัติในการเรียนรู้ของตนอย่างต่อเนื่องค่อนข้างน้อย ที่อาจส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จและครอบคลุมศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ ครูผู้สอนยังมีความต้องการที่จะพัฒนาสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนด้านจิตสำนึกและการกำกับตนเองในการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและความเหมาะสมมากขึ้น รวมทั้งเห็นว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาความสามารถและคุณลักษณะในด้านบวกเพิ่มขึ้น ผ่านกิจกรรมในบริบทการเรียนรู้ที่เป็นทางเลือกตามหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมและเป็นไปได้สนับสนุนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองตามแนวคิดอภิปัญญาการเรียนรู้แบบร่วมมือทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในบริบทการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลเมืองนครพนมที่นำเสนอไว้เบื้องต้น และขยายผลการวิจัยไปใช้พัฒนาผู้เรียนในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องระยะต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบและกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) โดยรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ 200 ปี) ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 ห้อง ประกอบด้วย ห้อง ป. 6/1 จำนวน 37 คน ป.6/2 จำนวน 36 คน และป.6/3 จำนวน 37 คน ตามลำดับ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/2 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ 200 ปี) ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้อง ๆ ละ 37 คน และ 36 คน ตามลำดับ

สำหรับใช้เป็นกลุ่มทดลองเพื่อศึกษาผลของรูปแบบ และกลุ่มควบคุมเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ประกอบการเปรียบเทียบผลการวิจัยตามเงื่อนไขตัวแปรตามกับกลุ่มทดลอง ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 24 แผน

2.2 แบบวัดจิตสำนึก จำนวน 25 ข้อ

2.3 แบบวัดความสามารถกำกับตนเอง จำนวน 20 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test (Dependent samples)

3.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยใช้สถิติทดสอบ F-test (One Way MANOVA)

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่

1.1 แบบวัดจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน ในระยะก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ

1.2 แบบวัดจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

2. วางแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลองห้อง 6/1 และกลุ่มควบคุมห้อง 6/2 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ 200 ปี) ตามเงื่อนไขการวิจัย โดยจัดเวลาเรียน ครอบคลุมเนื้อหาบทเรียน รวม 24 ชั่วโมง ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียนประกอบการเรียนตามรูปแบบและการเรียนรู้แบบปกติ วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหาบทเรียน	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพุทธศาสนาและพุทธประวัติ	เรื่องที่ 1 ความสำคัญของพุทธศาสนา	2
	เรื่องที่ 2 พุทธประวัติ : ปลงอายุสังขาร การแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ	2
	เรื่องที่ 3 สังฆเวชนียสถาน 4 ตำบล	2
	เรื่องที่ 1 ชาดก : ทีฆติโกสลชาดกและ สัพพทาสชาดก พระปรมาณูชิตชินนรส	2
	เรื่องที่ 2 หลักธรรมทางพุทธศาสนา	2
	เรื่องที่ 3 ไตรสิกขา	2
	เรื่องที่ 4 โอวาท 3 : การไม่ทำชั่ว (เบญจศีล อบายมุข 6 และอกุศลมูล	2
	เรื่องที่ 5 โอวาท 3 : การทำความดี (เบญจธรรม กุศลมูล 3 และพละ 4)	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพุทธศาสนา	เรื่องที่ 1 โอวาท 3 : การทำความดี (เบญจธรรม กุศลมูล 3 และ พละ 4)	2
	เรื่องที่ 2 โอวาท 3 : การทำความดี (คารวะ 6 กตัญญูกตเวทีต่อ พระมหากษัตริย์และมงคล 38)	2
	เรื่องที่ 3 โอวาท 3 : การทำจิตใจให้ บริสุทธิ์	2
	เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักธรรม ทางพุทธศาสนา	2
รวมเวลาเรียน		24

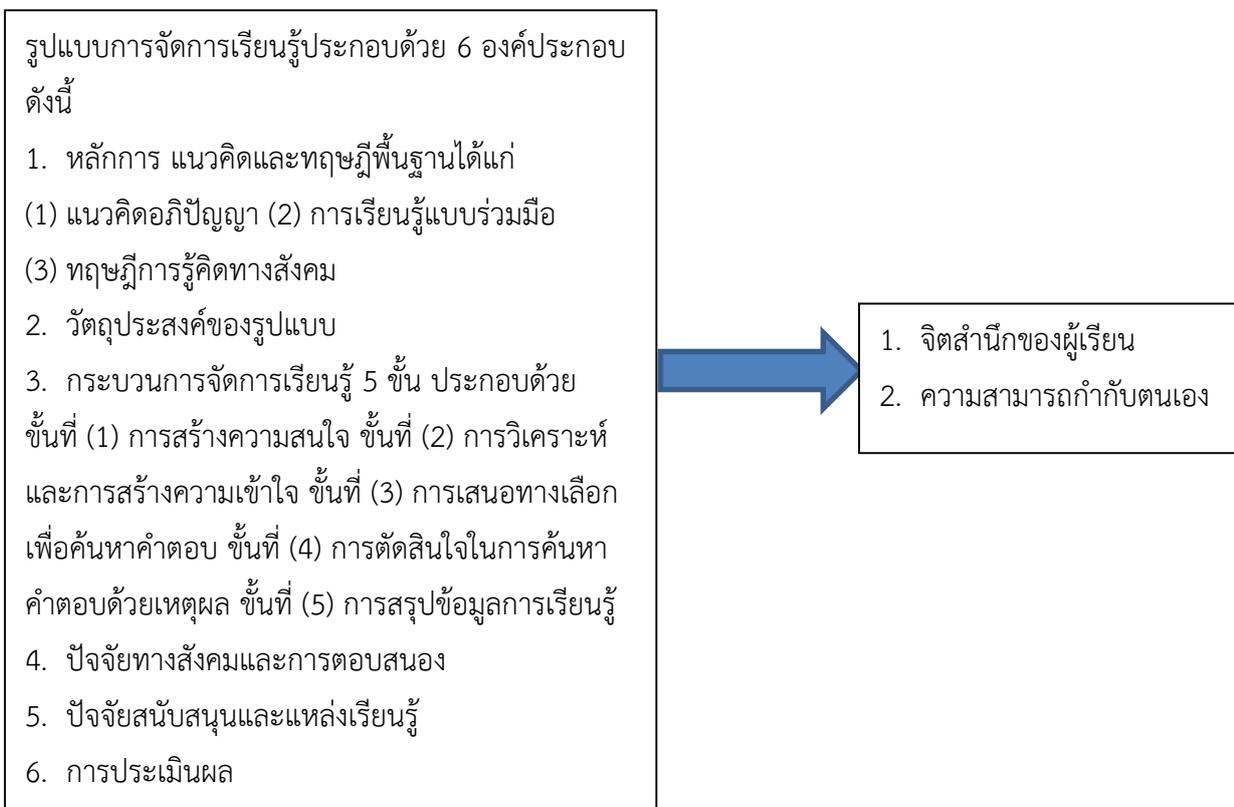
ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบในแต่ละครั้ง (ครั้งละ 1 ชั่วโมง) กับนักเรียนกลุ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 37 คนซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) ขั้นการสร้าง
 ความสนใจ (2) ขั้นการวิเคราะห์และสร้างความเข้าใจปัญหา(3) ขั้นการเสนอทางเลือกเพื่อค้นหาคำตอบ (4)

ขั้นการตัดสินใจในวิธีการค้นหาคำตอบด้วยเหตุผลและ (5) ขั้นการสรุปความรู้ไปใช้และประเมินผลขณะที่กลุ่มควบคุมได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้น ประกอบด้วย (1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (2) ขั้นเรียนรู้เนื้อหาใหม่ (3) ขั้นอธิบายและปฏิบัติกิจกรรม (4) ขั้นสรุปความรู้และประเมินผล

3. ดำเนินการประเมินจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบกับกลุ่มทดลอง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติกับกลุ่มควบคุม และดำเนินการจัดเก็บข้อมูลผลหลังการจัดการเรียนรู้ด้านจิตสำนึก และความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ตามเงื่อนไขกระบวนการวิจัย รวมเวลาเรียน 24 ชั่วโมง เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองตามแนวคิดอภิปัญญาการเรียนรู้แบบร่วมมือทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีกรอบแนวคิดการวิจัย โดยประยุกต์แนวคิดของ Joyce et al. (2011 : 122) และ Hunter (1976 : 96) ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองตามแนวคิดอภิปัญญาการเรียนรู้แบบร่วมมือทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีดังนี้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ

ตัวแปรตาม	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		df	t-test	Sig.
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
จิตสำนึก	125	55.33	2.73	79.52	3.24	36	41.433*	.000
ความสามารถกำกับตนเอง	100	59.25	3.16	75.11	3.37	36	22.426*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบมีจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยจิตสำนึก ก่อนเรียนเท่ากับ 55.33 และ 59.25 ตามลำดับ และมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถกำกับตนเอง เท่ากับ 59.25 และ 75.11 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนด้านจิตสำนึกและด้านความสามารถกำกับตนเองหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบและกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (One-way MANOVA)

ตัวแปรอิสระ	สถิติทดสอบ	Value	Hypothesis df	Error df	F	Sig.
การจัดการเรียนรู้	Pillai's Trace	.417	2.00	70.00	24.990*	.000
	Wilks' Lambda	.583	2.00	70.00	24.990*	.000
	Hotelling's Trace	.714	2.00	70.00	24.990*	.000
	Roy's Largest Root	.714	2.00	70.00	24.990*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (One-way MANOVA) พบว่านักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ มีค่าเฉลี่ยด้านจิตสำนึกและด้านความสามารถกำกับตนเองหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงได้ทำการทดสอบด้วย Univariate Tests ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ด้วย Univariate Test

ตัวแปรตาม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
จิตสำนึก	Group Error	322.399	1	322.399	29.231*	.000
		783.080	71	11.029		
ความสามารถกำกับตนเอง	Group Error	192.285	1	192.285	17.687*	.000
		771.880	71	10.872		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยด้านจิตสำนึกและด้านความสามารถกำกับตนเอง หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตัวแปรตาม	คะแนนเต็ม	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
จิตสำนึกของผู้เรียน	125	79.52	3.24	75.32	3.39
ความสามารถกำกับตนเองของผู้เรียน	100	75.11	3.37	71.86	3.21

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบกับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติพบว่า นักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยจิตสำนึก 59.50 และ 59.05 และคะแนนเฉลี่ยความสามารถกำกับตนเอง เท่ากับ 55.33 และ 55.81 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ผลการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองตามแนวคิดอภิปัญญาการเรียนรู้แบบร่วมมือทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ พบว่า นักเรียนมีจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องจาก นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมผ่านเงื่อนไขการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและศักยภาพพื้นฐานของตนเอง เพื่อกระตุ้นจิตใจให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบและเป้าหมายสำคัญในการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมแสดงออกทางสังคมที่มีคุณค่า และการเสริมสร้างศักยภาพในการเรียนรู้สิ่งใหม่ผ่านสถานการณ์การคิดแก้ปัญหาหรือการสรุปข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนและน่าเชื่อถือ เกิดประโยชน์ในการเรียนและการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ที่เชื่อมโยงการใช้ความพยายาม เพื่อค้นหาความรู้ประสบการณ์พร้อมแบบแผนการปฏิบัติที่เป็นระบบ และมีการทบทวนปรับปรุงวิธีปฏิบัติให้บรรลุผลด้วยตนเอง โดยให้ความสำคัญกับการสังเคราะห์หลักการแนวคิดด้านอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบที่มีคุณค่าสำหรับผู้เรียน ซึ่ง Eade (2011 : 72) ได้อธิบายแนวคิดอภิปัญญาว่ามีหลักการและเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบการเรียนรู้ที่ใช้การคิดขั้นสูงของผู้เรียน ประกอบด้วยกระบวนการตระหนักรู้ตัวเองเพื่อช่วยให้สามารถวางแผน การใช้กระบวนการปฏิบัติ การกำกับตน การจัดลำดับหรือประสานวิธีการปฏิบัติ (orchestrate) การควบคุมตนเองเพื่อการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีเฉพาะกรณี ควบคุมการใช้คำถามสำหรับถามตนเอง ให้นำไปสู่การบรรลุผลตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน ประกอบการค้นหาความเชื่อมโยงและประเด็นข้อขัดแย้งกับสิ่งที่รู้แล้ว และลงความเห็นว่าผู้เรียนมีความเข้าใจดีพอที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ให้ต่อเนื่อง ประกอบกับ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอภิปัญญาหรือ เมตาคอกนิชันจะวางแผนกิจกรรมที่มีความหลากหลายและท้าทายความคิดของผู้เรียน ผ่านการสะท้อนความคิดเชื่อมโยงกับทางเลือก ด้วยการไตร่ตรองตระหนักรู้ที่มีความเป็นไปได้ ที่เป็นการคิดของแต่ละบุคคลจะย้ำเตือนตัวเอง หรือการคิดสื่อสารกับตนเองในการใช้กลวิธีเพื่อยอมรับสิ่งที่มีคุณค่าหรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นข้อผิดพลาด ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนควบคู่กับกระบวนการอภิปัญญา และเสริมสร้างพลังการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ดีและใส่ใจวิธีปฏิบัติในทางเลือกที่เหมาะสมมากกว่า รวมทั้งเป็นเงื่อนไขที่ให้ประโยชน์ในการทำงานกลุ่มและสามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาด้วยตนเองในเหตุการณ์ท้าทายในการเรียนรู้ นอกจากนี้ความสามารถด้านอภิปัญญาเป็นการคิดที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการคิดขั้นสูงของผู้เรียน และเป็นความสามารถในการเข้าใจ บริบทการเรียนรู้ของบุคคล (learning about learning) ควบคู่การวิเคราะห์ความเหมือนและความต่างของสมรรถนะการรู้คิด (Cognitive domain) ที่มีประสิทธิภาพ Hartmann, B., Reichert, H., Walldorf, U. (2001 : 75) ประกอบกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือได้ยึดหลักการความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและสังคมของผู้เรียนที่เอื้อให้ผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความเข้าใจที่ดีในกลุ่มเพื่อน เป็น

พื้นฐานการสร้างควมราบรื่นและขจัดความขัดแย้งในการเรียนให้หมดไป ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนด้วยกลุ่มร่วมมือในบริบททั่วไป ได้แก่ การสร้างความผูกพันยึดเหนี่ยวในกลุ่ม การสร้างความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในด้านบวก การสร้างความสามารถในการจัดการหรือกำหนดให้มีการสนับสนุนด้วยเพื่อน จะส่งผลให้เกิดความประทับใจในเงื่อนไขตามบริบทของการเรียน รวมทั้งส่วนที่เป็นประโยชน์อื่นด้านการมีความตระหนักในคุณค่าตนเอง (Self-Esteem) ทักษะทางสังคม และการจัดการความเครียดของผู้เรียน จะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีสุขภาพด้านจิตและทางสังคมดีขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา และเปิดกว้างรับความรู้เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ใหม่

2. ผลการเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบกับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติพบว่า นักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยจิตสำนึก 59.50 และ 59.05 และคะแนนเฉลี่ยความสามารถกำกับตนเอง เท่ากับ 55.33 และ 55.81 ตามลำดับ ผู้เรียนร่วมพัฒนาในการกำหนดเป้าหมายและสร้างผลงานที่มีคุณค่ากับตนเอง (Leighton. 2012 : 254 - 255) อีกทั้งการเรียนด้วยกลุ่มร่วมมือ มุ่งเน้นหลักการของการมีสัมพันธภาพในด้านบวก ที่เสริมสร้างผู้เรียนใช้ความพยายามในการปฏิบัติงานให้บรรลุผล เป็นความรู้สึกที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้สำเร็จ มีความคงทนในการเรียนรู้ มีความพยายามปฏิบัติงานตรงตามเวลากำหนด เกิดความคิดขั้นสูงมีการถ่ายโอนพฤติกรรมการเรียนรู้และความรู้สึกที่มีคุณค่าในการเรียน ซึ่งเป็นเงื่อนไขด้านความตระหนักหรือความรู้สึกว่าผู้เรียนทุกคนปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม และการทำงานของสมาชิกกลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนได้เรียนรู้อย่างมีคุณค่า (All for One and One for All) (Leighton. 2012 : 254 ; citing Johnson and Johnson. 1990 : 95) อีกทั้งมุ่งใจให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในความสำเร็จตามเป้าหมายในการเรียนรู้ร่วมกันขณะที่แนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม(Social Cognitive Theory) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของบุคคลจะกระทำผ่านเงื่อนไขด้านการควบคุมเหตุการณ์สำคัญในชีวิตของตนผ่านการคิดและการปฏิบัติ กระบวนการเรียนรู้จึงเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมาย และพิจารณาผลที่ปรากฏเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการเรียนที่ต้องการบรรลุ รวมทั้งควบคุมการคิด จิตใจ อารมณ์ และเงื่อนไขการปฏิบัติ ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมจึงมีบทบาทสำคัญในการควบคุมตนเอง การแสดงพฤติกรรมของบุคคลจึงมีใช้ผลที่มาจากเงื่อนไขความชอบในพฤติกรรมของผู้อื่น แต่เป็นการมุ่งใจและควบคุมปัจจัยที่มีคุณภาพภายในตัวเอง และสะท้อนผลหรือประเมินการปฏิบัติของตน หลังการยอมรับในมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีแล้ว และส่งผลหรือมีปฏิกิริยาสะท้อนกลับต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับคุณภาพที่ต้องการดังกล่าว และจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ใหม่ผ่านปัจจัยการใช้ตัวแบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถการเรียนรู้ และพฤติกรรมปฏิบัติที่มีคุณค่าทางสังคมให้บรรลุผล (Leighton. 2012 : 258) ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (Social Cognitive Theory) ยังได้อธิบายปัจจัยเงื่อนไขธรรมชาติการเรียนรู้และพฤติกรรมของบุคคลด้านกระบวนการตัวแบบ

(modeling processes) และการปรับแบบพฤติกรรมตามบทบาททางสังคม โดยผสมองค์ความรู้ทางสังคม (Social knowledge) ให้มีผลต่อการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล (interpersonal understanding) ที่ประกอบด้วยความรู้คิดให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับพัฒนาการด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งองค์ความรู้ทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น การมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้อื่นและกลุ่มเพื่อน โดยการบูรณาการ เหตุการณ์ทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ และบทบาททางสังคมของตนและผู้อื่น จะกระทำให้บนพื้นฐานด้านจิตวิทยาสังคมกับความสามารถด้านการรู้คิดทางสังคมของผู้เรียน รวมทั้งการสื่อสารที่มีคุณค่า มีความสุภาพเป็นมิตรและให้เกียรติผู้อื่น รวมทั้งรู้จักแสดงความยินดีกับผู้อื่นในสถานการณ์สำคัญหรือประสบความสำเร็จ พร้อมการแสดงออกที่มีคุณค่าด้วยพฤติกรรมตอบสนองผู้อื่นในโอกาสที่เหมาะสมขณะที่การจัดการเรียนรู้แบบปกติได้ใช้กิจกรรมเรียนรู้ 4 ขั้น ได้แก่ (1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (2) ชั้นเรียนรู้เนื้อหาใหม่ (3) ชั้นอธิบายและปฏิบัติกิจกรรม (4) ชั้นสรุปความรู้และประเมินผล ซึ่งมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความรู้ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดในเนื้อหาบทเรียนการคิดแก้ปัญหา หรือค้นหาคำตอบในมุมมองขบวนการปกติทั่วไป ไม่ได้สร้างแรงจูงใจและกำกับตนเอง รวมทั้งการวิเคราะห์การใช้เหตุผลสนับสนุนทางเลือกการปฏิบัติที่มีคุณค่ากับผู้อื่นและบุคคลอื่นเท่าที่ควร จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว จึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบมีคุณลักษณะด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ดังที่ปรากฏผลในการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึก และความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนสามารถยืนยันความสำเร็จของผลการวิจัย หากมีการตรวจสอบติดตามพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยเฉพาะเงื่อนไขการรายงานตัวเองพร้อมข้อมูลการบันทึกผลการปฏิบัติในการอ่านของผู้เรียนสนับสนุน

1.2 ควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้รับรู้พฤติกรรมจิตสำนึกและการกำกับตนเองทุกด้าน และให้ข้อมูลสะท้อนกลับพฤติกรรมของผู้เรียนอีกส่วนหนึ่งด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาผลด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของผู้เรียน ในบริบทกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งการสนับสนุนเงื่อนไขตัวแปรอิสระจากสถานการณ์นอกชั้นเรียน หรือสภาพการดำเนินชีวิตที่บ้านหรือครอบครัวของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร. (2543). *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- Eaude, Tony. (2011). *Thinking Through Pedagogy for Primary and Early Years*. Learning Matters Ltd.
- Hartmann, B., Reichert, H., Walldorf, U. (2001). *Interaction of gap genes in the Drosophila head : tailless regulates expression of empty spiracles in early embryonic patterning and brain development*. Mech. 109(2) : 161-172 ; Dev.
- Hunter, Madeline. (1976). "Teacher Competency: Problems, Theory, and Practice," Theory Into Practice. 15, 162- 171.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1990). *Cooperative Learning and Achievement*. In S. Sharan (Ed.), *Cooperative Learning: Theory and Research*. New York: Praeger.
- Joyce, Bruce ; Marsha Weil ; Emily Calhoun. (2011). *Models of Teaching*. Boston MA : Pearson Education, Inc.
- Leighton, T.G. (2012). How can humans, in air, hear sound generated underwater (and can goldfish hear Their owners talking). *Journal of the Acoustical Society of America*, 131(3 Pt 2), 2539-2542.
- Zimmerman. (1990). "Self-Regulation Learning and Academic Achievement: An Overview," *Educational Psychologist*. New York : Lawrence Erlbaum Associates. 25 (1), 3-17.